

17 Februari 1945.

TOELICHTING OP ONS PROGRAM.

4. Nationalisering van bedrijven. Punt 19 van het program in ons eerste nummer gepubliceerd, luidt: Socialisering of nationalisering van de z.g. sleutelbedrijven o.a. de mijnen, Nationalisering van het gehele Bouwbedrijf. Toezicht op de Banken en het Grondbezit Wij wensen geleide productie. Productie ten behoeve van de gehele gemeenschap, en niet alleen om het geïnvesteerde kapitaal aan rente te helpen, is het beginsel van een betere voorziening in onze levensbehoeften. Hoe kan men de productie leiden? Een paard leidt men bij de teugel, een schip stuurt men met een roer: productie kan men leiden door de energie, die nodig is om de fabriek te drijven in handen te houden. Uit deze overweging vloeit ons programpunt voort van nationalisering van de mijnen. De kolenproductie in handen van de Overheid of van organen hiervoor door de overheid in te stellen. Ook moeten we om de invoer denken. De geproduceerde kolen worden gedistribueerd onder voorwaarden, door deze beheersorganen te stellen. Een voorbeeld geeft ons de tuinderij. De tuinder krijgt alleen kolen om warenhuizen en serres te stoken, onder voorwaarde, dat hij zich verplicht deze voor het stoken van sommige gewassen te gebruiken en nalaat ze voor andere gewassen te gebruiken. Nog andere voorwaarden kunnen gesteld worden. Een deel van het bedrijf kan vrijgelaten worden; sommige gewassen mogen gestookt worden als tevens andere gewassen geteeld worden. — Zo behoeft zo'n regeling niet in strenge, dorre ambtenarij te vervallen, maar kan gevarieerd uitgewerkt en soepel toegepast worden. Er kan op deze manier leiding in de productie komen, die zelfs nog voor het kapitaal de rente kan opbrengen. Dit laatste is echter niet het leidinggevend motief. — Een ander punt om orde in onze huishouding te scheppen, is de nationalisering, of wellicht beter gezegd socialisering, van het Bouwbedrijf. Velen van de heren aannemers hebben zich tijdens de bezetting niet van hun edelste kant laten zien. De bouw van de beroemde

Westwal, van vele „bankers”, het vlot afbreken van grote gedeelten van den Haag, 't was alles een droevig anti-Nederlands bedrijf, dat alleen uit winstbejag werd ondernomen. En voor 1940 werkten de heren over het algemeen niet vlot mede om arbeiderswoningen te bouwen. Daar werd niet genoeg aan verdiend, of, als ze gebouwd werden, wisten zij er zoveel aan te verdienen, dat de huren met sprongen omhoog gingen. De regering steunde de arbeiderswoningbouw met geld, waarvan tenslotte de aannemers het meest profiteerden.

Zo als het vervoerswezen — sporen — post — telegraaf — telefoon — zo goed als geheel in overheidshanden is en geheel als een dienst beschouwd wordt — die winst kan maken, doch ook verlies kan opleveren, zonder zijn nuttigheid te verliezen — kan ook het bouwbedrijf als een dienst, een dienst aan de gemeenschap beschouwd en georganiseerd worden. — Toezicht op de Banken is nodig om het credietwezen te regelen. We weten nog, dat bij een dreigend débacle van de Robaver de regering bijspromg. Hieruit bleek toen al, dat deze bank een gemeenschapsbelang was. Beheer onder toezicht van de gemeenschap vloeit hier logisch uit voort. Ook mag het niet voorkomen, dat de Banken crediet weigeren voor bijv. Arbeiderswoningbouw, of woningbouw op erfpachtgronden. Door verstrekken of weigeren van credieten kunnen de Banken de leiding van vele sociale zaken in handen krijgen. Dit is ongewenst. — Dat grondbezit onder controle moet komen, is nu ook wel duidelijk. De bebossing van Nederland, de ontwatering, de grondverkaveling, dit zijn alle maatregelen, waar de gemeenschap en niet de particulier leiding moet geven.

HET KARAKTER VAN ONS BLAD.

Ons blad behoort tot de illegale pers. Dit is eigenlijk beschamend voor den bezetter, die herhaaldelijk gezegd heeft, dat hij de vrije meningsvorming van het Nederlandse volk niet aan banden zou leggen. Het neemt evenwel onder de illegale pers een aparte plaats in, persoonlijk voeren wij als elk goed Nederlander de strijd tegen Duitsland. De nationale bevrijding is allereerste voorwaarde voor welvaart en geestelijk leven. In de stikluft der dictatuur groeit niets. Deze strijd heeft onze volle sympathie! — De taak van ons blad reikt verder dan de verdrijving der Duitsers. Onze taak is voorlichting op het gebied van de vakbeweging; voorlichting omtrent de problemen van loon, arbeid, productie, arbeidsloos inkomen en de mogelijkheden om onze inzichten tot gemeengoed van de gehele maatschappij te maken en wetten, verordeningen en regelingen tot stand te doen komen, die onze inzichten gestalte geven. Onze taak is: het offensief voor te bereiden door scholing van de strijders. Wint ons inzicht nu veld, dan is veel gewonnen.

KL
Mac
in d
oper
de
Geza
der
Ik v
Mar
kapi
man
van
de l
Vol
en v
van
wil
gest
gebr
woe
bote
dwo
Maa
acht
cost
was
hun
gang
inhe
bijna
lang
wen
mas
het
wie
„we
heb
het

KLASSENSTRIJD?

Machtigen! Gij, die de industrieën hebt geleid; Gij die onze jeugd in de universiteiten Uw inzichten hebt bijgebracht; Gij, die de openbare mening beheerste door pers en radio; Gij, predikers van de maatschappelijke deugden gehoorzaamheid en trouw aan het Gezag, dat uit God is; Gij allen, die de Maatschappij en de Staat der Nederlanden gestuurd, geleid, maar bovenal beheerst hebt; Ik weet, Gij verfoeidet de klassestrijd, dit boosaardig verzinsel van Marx, de moderne Belzabub der maatschappij. Gij noemdet U de kapiteins der industrie en waart tevreden met Uw eigen stuurmanskunst. Doch ik vraag U, onderzoekt in de vroege avondstille van deze sombere tijd Uw geweten. Zijt Gij nu nog tevreden met de leiding, die Gij gegeven hebt? Is werkelijk Hitler of het Duitse Volk alleen de schuldige aan deze waanzinnige baaiert van verderf en vernieling? Hoe zag de wereld er uit, voordat deze aanbieder van het geweld het meinedige zwaard trok en de wereld naar zijn wil wou dwingen? O ja, heel wat beter dan nu. Nu zit Gij in een gestopte pantalon achter Uw bureau; nu is Uw studeerkamer door gebrek aan brandstoffen, verlichting al weken lang afgesloten; nu woont Gij in één kamer, eet bruin brood met weinig of geen boter; vindt zelden vlees bij Uw maaltijd; kortom nu zijt Gij gedwongen soberder te leven dan Gij wenst.

Maar weet Gij wel, dat in die betere tijd, die nu reeds vijf jaren achter ons ligt, duizenden bij duizenden in ons land in een havenloos costuum naar hun werk gingen; hun studeerkamer niet afgesloten was, want hun halfgevolde boekenkastje hadden zij (vol trots!) in hun mooie kamer staan; dat zij elke dag een sober maal van één gang hadden met alleen Zondags een stukje vlees; dat de kubieke inhoud van de woningen dezer werkers teruggebracht werd tot bijna de kubieke inhoud van Uw suite; kortom dat zij hun leven lang een zeer sober bestaan leefden, veel soberder dan velen wensten. Er was een tijd, dat de arbeiders een doffe, cultuurloze massa vormden, die door gedwongen winkelnering de horigen van het bedrijf waren. Ze zijn wakker geroepen door een predikant, wiens machtige stem te groot was voor de kansel. Nadat deze „werkmensen” wakker geroepen zijn door Domela Nieuwenhuis, hebben Troelstra en Oudegeest ze organisatie geleerd en kwam het weten van hun kracht. Gij weet dit allemaal. Het kiesrecht en

vele anderen rechten hebben zij veroverd. Veroverd, Zeg ik. Gij hebt het hun waarlijk niet geschonken. De volledige politieke en de gedeeltelijk economische democratie hebben zij door strijd veroverd. Deze strijd noemden zij: Klassestrijd. Nu vechten niet zij, maar de verenigde volkeren van drie kwart van de wereld voor de democratie. Ook Gij! Weet Gij wat democratie is?

De grote Masaryk, de stichter van de staat, die een model was voor vele staten in Europa, het jonge Tsjecho-Slowakije, heeft gezegd: De democratie is niet wat ge in Uw wetten neerschrijft; de democratie is een gesprek, een gesprek tussen gelijken.

Zijt Gij, machten, democraat, ook in de stilte van uw binnenkamer? Durft gij het aan, het gesprek met hen, die, zoals gij nu, maar dan hun hele leven uitzichtsloos soberder leefden dan goed voor hen was? Welaan, dan is de klassenstrijd, deze nachtmerrie van zovele predikers van eenheid en saamhorigheid voorbij. Na elke strijd komt vrede; ook na deze strijd. Doch ik zeg u van te voren, als gij het gesprek niet aandurft, en weer beslist bij ons, over ons en zonder ons, dan zal er weer een Dom. Nieuwenhuis de nu neergeslagenen en uitgehongerden wakker schudden, dan zal weer een Troelstra of een Oudegeest hun de weg naar macht en strijd wijzen. Zijt gij democraat? Maar wij zijn misschien niet uw gelijken? Gij weet, dat het ijzer gesmeed wordt, niet door de hamer alleen; maar tussen hamer en aambeeld. Laten we geen twistgesprek houden of de hamer dan wel het aambeeld de vorm aan het ijzer geeft. De vraag is al zo oud. Beide zijn nodig. Machtigen, gij weet waarom het gaat! Zijt gij werkelijk democraat! Laten wij dan als gelijken het gesprek voeren over de inrichting van de nieuwe maatschappij, die wij tezamen zullen vormen.

„Het is niet mogelijk, dat de geschiedenis zich niets aantrekt van de oprechte wil van 90 miljoen goede mensen, die in de wereld zoveel goeds hebben gebracht“; aldus de Völkischer Beobachter van 3 Febr. '45. VERGETEN zijn ze — onmiddellijk bij het begin van de nederlaag: WARSCHAU! BELGRADO! R'DAM! COVENTRY! . . . Het is andere taal dan na Rotterdam gesproken werd:

„voortaan zal elke tegenstander kennis maken met onze gepantserde vuist“.

Gedachten van Masaryk, den Pres.-Bevrijder Tsjech. Republiek.

— Democratie is een gesprek tussen gelijken; het overleg van vrije burgers in volle openbaarheid. In de democratie mag de ene mens voor de ander geen middel zijn.